

ALBERT GÜELL JUANOLA

ESPÈCIES

SINGULARS

animallibres

I

Mars interiors

Soc estudiant de segon de Biologia i estudio la vida. La mort no m'interessa gens perquè, a diferència de la vida, no en té, de secrets. En canvi, investigar el problema de l'existència és apassionant; sé que mai no en desxifraré tots els secrets, ni jo ni ningú. Les respostes no són mai tancades del tot i, a cada resposta, sempre s'obren un nombre infinit de noves qüestions; cadascuna, com la baula d'una cadena tròfica en la qual allò que s'alimenta esdevé aliment, repeteix la seqüència fins a l'infinit i genera més i més preguntes i més i més respostes. Massa preguntes? No, mai no n'hi ha prou, de preguntes. Potser n'hi ha poques, de respostes. Però hi ha qüestions, amb les seves corresponents respostes, que per simple

humanitat no s'haurien d'haver formulat. Generalment, són qüestions molt simples i elementals, sense complicacions ni dobles sentits; són preguntes ben directes com ara: Per què, per què vas fer-ho, Geneviève? O bé, afinant l'enunciat: Geneviève, per què vas fer-m'ho?

Encara que no m'agradi reconèixer-ho, sovint hi penso, en aquell estiu de fa dos anys. Hi van passar tantes coses! Es diu que el temps ho cura tot i, francament, em pensava que la decepció a la qual em va abocar s'havia convertit en alguna cosa desdibuixada, en una mena de boirina indiferent que fa creure que allò que pertany al regne del passat és una paradoxa ineludible: si és passat, no és; no existeix. En canvi, saber que la tornaré a veure m'ha fet adonar d'aürt que l'interval que ens separa d'un moment o d'un fet no té res a veure amb el passat; el present que vaig viure, quan la vaig conèixer en aquell plujós estiu a La Rochelle, no es va quedar enrere, mai no es va quedar en el «passat».

Ves per on que, si tot va bé —o malament— i aquest tren és capaç d'arribar a Marsella, d'aquí unes hores, tindrè l'ocasió de preguntar-li obertament: Per què?

Per a ella tot era tan fàcil, tan natural.

II

Espècies invasores

Fa dos anys, els pares van enviar-me a La Rochelle, a la costa atlàntica francesa, per fer un curs d'estiu de francès. Haig de dir que llavors ja en sabia prou, jo, de francès, perquè de ben petit que l'estudio. A més a més, des de Banyoles, el meu poble, a la frontera francesa hi ha menys de cinquanta quilòmetres, i per aquest motiu anem prou sovint d'excursió o de compres pel sud de França. A casa, el francès té, malgrat que la mare és australiana, prioritat i preeminència absoluta. El motiu d'aquesta passió francòfona «és per una qüestió de civilització i cultura», segons el meu erudit pare. En tot cas, vaig anar-hi com a part del regal d'aniversari dels meus divuit anys. La mare em va dir, amb el seu peculiar accent català-australià:

«Què t'estimes més, el carnet de conduir o un curs d'estiu a França?». No m'ho vaig pensar ni dues vegades. És veritat que el carnet de cotxe em feia molta il·lusió i pot donar una certa capacitat per allunyar-se i aïllar-se; sempre que, és clar, tinguis cotxe o te'l deixin. Cap d'aquestes dues opcions no eren, naturalment, incloses en el regal. Per tant, la tria era d'allò més fàcil: marxar i allunyar-me, si més no uns dies, del meu hàbitat natural. Això no em va costar gens, ho desitjava, en realitat. En canvi, sí que em va costar bastant, molt, moltíssim, separar-me dels meus aquaris. Al llarg dels anys n'havia instal·lat un munt a la meva habitació, fins a pràcticament convertir-la en un laboratori d'investigador professional. A la meua manera, jo estimava aquells peixos, i especialment en Fromdarwin, un esplèndid *Ictalurus melas* (per entendre'ns, un peix gat dels més corrents). Aquesta espècie procedent del Mississipí s'ha escampat per arreu, fins arribar a merèixer la poc honorable qualificació d'«espècie invasora». De fet, a tres-cents metres de casa, en el preciós i enorme estany que ha fet famós el meu poble, se n'hi troben cabassades. Per a qui no el conegui, l'estany és un parèntesi de pau, d'un perímetre d'uns vuit quilòmetres, voltat d'enormes plàtans, salzes, desmais i pollancre; allà, l'aigua esdevé una mena de contenidor dins del qual tant caben peixos, remers i nedadors com poetes i passejants. Tots s'hi confien, en les profunditats de les aigües.

D'aquell peix gat, ben aviat em van fer gràcia els seus llargs bigotis i l'actitud fatxenda que gastava amb tot el veïnat; no li costava gaire d'ensenyar les dents. Per suggeriment del pare vaig accedir, per primera vegada –i última–, a posar nom a un peix. Antropomorfitzar els animals sempre m'ha semblat una absoluta imbecilitat; tanmateix, aquell animal era una preciositat i, fins i tot, semblava demostrar-me una certa empatia –ves quina bestiesa! El nom va sorgir quan, un dia que feia poc que el tenia i ja havia començat a cridar-me l'atenció, la mare va entrar a la meva habitació i li vaig voler ensenyar.

–És pastat a l'oncle Cornelius! –va dir divertida.

–A l'oncle Cornelius?

–Sí! El germà del teu avi! És pastat! Porta un bigoti igual i, pel que dius, és tot un caràcter! Sí, pastat a en Fromdarwin!

Llavors em va explicar que l'home, a més de lluir un bigoti pèl-roig i esfilagarsat i ser tot un caràcter, cada cop que li demanaven com es deia, després de dir el nom i el cognom afegia amb orgull superlatiu i xovinista: «*from Darwin*». Per aquest motiu a l'home, al final, ningú no l'anomenava Cornelius Brady i hom el coneixia per «en Fromdarwin». La mare sempre ha estat enyorada de la seva ciutat natal i de la família.

En qualsevol cas, deixar en Fromdarwin em feia un punt de neguit. A causa de la talla (s'havia fet

enorme) i pensant en la seguretat dels altres peixos, en Fromdarwin habitava un aquari per a ell sol. Aquesta manera de viure era la millor opció –li venia de mena–, però em penso que s’havia acostumat a les meves visites. Aquestes consistien en diàries i llargues estones d’observació, anotacions i, de tant en tant, alguns copets al vidre que, com una llaminadura, li feia per cridar-li l’atenció. En Fromdarwin vivia, per dir-ho així, en una mena de solitud acompanyada o, potser, i dit amb més exactitud, en una companyia innòcua; les nostres diferències evidents i insalvables feien que aquesta forma de companyia no representés cap perill o ingerència, ni tampoc suposés cap de les servituds a què obliga la vida gregària; en canvi, si més no, érem allà, contemplant-nos l’un a l’altre.

En marxar, vaig deixar als pares una llista concreta d’instruccions de tot el que havien de fer. Em preocupava especialment la qüestió de l’alimentació, sempre conflictiva; ni la mare ni el pare, encara que fessin veure que no els feia fàstic, no havien pogut suportar mai el menjar fresc, i sovint viu, que donava als peixos. Per això, per assegurar-me que els alimentarien, vaig renunciar a servir-los els cuquets i les larves fresques que guardava a la nevera de la meva habitació –la mare me’n va fer instal·lar una el mateix dia que en obrir el frigorífic va trobar un flascó atapeït de cuques al prestatge dels iogurts– i vaig acceptar que els donessin preparats liofilitzats.

Vaig demanar-los que quan truqués em possessin al corrent de les novetats que hi hagués hagut a les peixeres. Quan el pare em va sentir, va mirar al cel mortificat i va remugar alguna cosa com ara: «I un be negre!». En el fons, vaja, i en la superfície, el pare em considerava un personatge insuls i ensopit. N'estic convençut.

Jo estimava aquells peixos, eren els meus amics i, en aquell temps, jo no en tenia cap més, d'amic. Ells sempre hi eren, allà, immersos en el silenci, incrustats dins l'aigua, protegits pel vidre.

La meva arribada a La Rochelle va ser un diumenge a mitja tarda. Vaig instal·lar-me a casa dels Renoir, la família que m'acollia. En el moment de l'arribada només vaig conèixer Madame Renoir, la vaig trobar bastant més gran que els meus pares, quasi vella; potser cinquanta?, no ho sé. Duia un vestit estampat florejat molt llampant i una cabellera de color caoba estarrufada com un lleó; feia un somriure inquietant i permanent, amb un aire que em feia pensar en el jòquer. Segons vaig poder entendre –la bona dona, per facilitar-me la comprensió, parlava molt a poc a poc i vocalitzava exageradament–, em va informar que la resta de la *troupe* (va usar exactament aquest mot) era fora de casa. Me'n va enumerar els membres en l'ordre següent: els gossos Ré i Nault, el seu marit, Monsieur Renoir i els tres fills: les «guapíssimes i dolces» Babet i Nicole, «que tenen

un i dos anys i mig menys que tu», va puntualitzar acaronent-me la barbeta, i en Didier, «el gran», que va esmentar sense fer més comentaris, però que va il·lustrar amb una significativa mirada al cel. Va fer una petita pausa, i per continuar l'inventari familiar va fer com qui compta amb els dits:

—Com que la casa és gran, i es veu que ens sobra lloc, tenim amb nosaltres les dues àvies: la meva sogra, la vídua Madame Renoir, i Madame Garnier, la meva mare, divorciada —va dir amb cara de circumstàncies.

La *troupe*, em va explicar, havia anat a passar el dia fora i al vespre soparíem plegats per conèixer-nos. Després em va acompanyar a la meva habitació, una petita cambra al segon pis. Va entrar a l'habitació, que era a les fosques, i amb certa teatralitat va obrir la finestra tot desplegant els finestrons de fusta; tenien un petit forat en forma de cor: «*Voilà !*». Va fer una volta sobre ella mateixa aixecant els braços. Va somriure, em va prendre la mà em va fer seure al llit perquè provés si era prou tou: «*Comfortable ?*».

Mentre era assegut, i sense donar-me temps a contestar es va girar, i, d'una revolada, va obrir un armari folrat de fòrmica marró lluent, de dos batents, que estava completament buit i empestava de naftalina. Amb un gest em va convidar a buidar la maleta i, amb un posat maternal, es va oferir a ajudar-me a endreçar la roba. L'oferta em va esgarrifar i vaig

provar de fer l'orni, però va ser inútil, ja que la dona, que també feia l'orni com si no l'hagués entès, va posar-se a obrir la maleta, així que em vaig afanyar a prendre la iniciativa i a passar el tràngol com pogués. Per fi vaig començar a treure la roba i a col·locar-la a les lleixes amb molta cura provant de minimitzar la intervenció de Madame Renoir en l'endreça. A dir veritat, al final es va limitar a supervisar la col·locació, posant-se al costat mateix de l'armari i seguint amb la mirada el trajecte de la peça de roba que treia de la maleta fins que la dipositava a la lleixa, sense tocar cap peça. Feia alguns comentaris que anaven d'allò més banal, com ara preguntar si el polo blau «*très joli*» era del Zara, a allò més inquietant, com ara, interessar-se per la quantitat de mudes interiors que havia dut i aconsellar-me que havia d'administrar-les bé. Llavors, aprofitant el tema de l'administració de la roba interior, em va informar que tenia dret a una bugada a la setmana, els dijous al matí, quan venia l'Asha, la dona de fer feines –va dir fent una cantarella fatigada associada al nom– i, per tant, eren els dimecres al vespre quan havia de deixar la roba bruta dins d'una bossa al passadís. Després, asseguda al llit, va començar a explicar-me els costums de la família i la seva distribució a l'edifici, una mena de xalet, a quatre vents, envoltat d'un pati enjardinat:

–Hi ha tres pisos: a baix hi dormim nosaltres i els meus fills; al segon pis, els estudiants, quan en tenim

–va aclarir– i les àvies; la meva mare a l’habitació del costat d’aquesta, paret per paret, i Madame Renoir a la del fons, al costat del bany... I a dalt... –Va fer una llarga pausa com si hagués de decidir què anava a dir; tanmateix, era ben clar que, de segur, ja ho havia dit mil vegades en tots els discursos de benvinguda que feia als estudiants:

–Has vist l’escaleta merdosa que hi ha al costat de la porta d’aquesta habitació? –Va fer una pausa i sense esperar resposta va dir:– Duu a les golfes. Quan Madame Renoir, la meva sogra, va quedar vídua va pensar: «El meu filllet únic viu en una gran i bonica casa a La Rochelle, doncs me n’hi vaig!». I el meu home, que mai no té un «no» per sa mare, va convertir les golfes en una mena d’apartament. Així que en lloc de quedar-se a Marsella va venir a viure aquí! D’això fa vint anys –va dir resignada.

–Ah... em pensava que havia dit que dormia en aquest pis.

–Sí, més o menys –va dir, ambigua–. Quan la meva mare es va divorciar, la vella pudent, ràpida com un llamp, va baixar i es va instal·lar aquí a baix... La gelosia la domina, maleïda vella pudent!

–Així a dalt, ja no s’hi està? –vaig dir per pura cortesia tot pensant si havia entès bé l’epítet dedicat a la sogra.

–Hi va de tant en tant.... S’hi passa hores amagada, la vella pudent... I no hi deixa pujar a ningú.

Ves a saber què hi fa o què hi guarda; és ben boja! Ah! I no t'estranyi que no et digui ni un mot... No diu mai ni una paraula a ningú –va repetir a poc a poc, per assegurar-se que l'havia entès–, la vella prudent!

–Ni un mot –vaig repetir per confirmar-li que l'havia entès. Efectivament, l'havia anomenat «vella prudent!».

–Fa uns anys –va començar a explicar– vam sortir a sopar a un restaurant nou del poble. Durant el sopar va tenir un comportament ben estrany, fins i tot per a ella, que és ben boja, però, francament, no en vam fer gaire cas. Vam sopar i, dins de les rareses habituals a les quals la vella prudent ens té acostumats, vam tornar cap a casa en la normalitat més absoluta. Però l'endemà, quan es va llevar, ja no ens va dir ni bon dia... ni a nosaltres ni, com ja t'he dit, a ningú!, simplement va deixar de parlar! I així fa temps i temps que aguantem les seves guilladures pudents... potser ara mateix és a dalt... s'ho pot ben confitar –va dir Madame Renoir. Llavors, com reprenent el fil de la presentació de la casa, em va dir:

–Vols saber res més? La wifi?

–No... no cal... no la faig servir, jo. Tot molt clar...

–No fas servir wifi? M'has entès, noi, et parlo del mò-bil, in-ter-net –va sil·labejar per fer-se entendre.

–Sí, *madame*, l'he entesa. Però és que no en faig servir, jo –vaig repetir.

–Ah! Doncs ets el primer que m’ho diu. I si t’hem de trobar, com ho fem?, com et truquem?

–No ho sé... Em sap greu, però ja li he dit, no en tinc, de mòbil. Però no ha de passar res, perquè m’hagin de trucar, oi?

–Si tu ho dius –va dir poc convençuda–. Tens algun dubte?

–On és la cambra de bany? –Feia estona que m’estava pixant, i la dona no callava.

–El bany que has de fer servir és el d’aquí dalt. Són les portes que hi ha al final del passadís. La de la dreta és l’inodor, la de l’esquerra, la dutxa. L’hauràs de compartir amb les àvies –va dir amb un punt de maldat i va continuar:– L’Asha –va repetir la cantarella fatigada– el neteja un cop per setmana, els dijous... mira de ser polidet. L’habitació, naturalment l’endreces com et convingui, i et fas el llit i... ah!, llits, me n’oblidava: res de noies a casa! Entesos? –va dir-me tot passant-se la llarguíssima i esmolada ungla vermella de l’índex pel coll i, immediatament després, passant-la per la meva, i fent una parada a la nou.

–Quina nou! –va dir emfàtica tot encerclant la notòria prominència que tinc al coll. Admeto que és difícil no fer-hi atenció; és enorme. Tothom m’ho diu i, certament, m’havia adonat que la dona feia estona que s’hi fixava.

Acabada la informació referent a les normes, la logística i els habitants de la casa, Madame Renoir,

fitant-me de dalt a baix, amb aquell somriure per-torbador i permanent, va sortir de la cambra. Jo vaig anar disparat al lavabo i, alarmat per l'antiguitat de la instal·lació, com una cabina sense finestra i amb una cadena enorme que penjava del sostre per fer baixar l'aigua, tan bon punt vaig acabar, em vaig dirigir a la dutxa per fer-hi un cop d'ull. L'indret era encara més desesperant: antic i diminut, tot plegat una mica rovellat. Vaig fer un gest amb les espatlles, per comprovar si hi cabia. Ben just em podria moure allà dins. Un fàstic, i més tenint en compte que el que més m'agrada és fer unes bones i llarguíssimes dutxes.

Vaig tornar a l'habitació. Estava esgotat i ben atabal·lat. Les explicacions se'm van fer eternes i els aclariments que em demanava sobre el mòbil encara em van acabar de remoure per dins una mica més. Quan vaig decidir no fer-lo servir mai més, uns mesos abans del viatge, no sabia que era quasi tan pesat haver d'explicar que no entens com, quan el tenia, haver d'aguantar el que vaig haver d'aguantar. En tot cas, és aigua passada. En aquell moment, la desconexió va ser el millor que podia fer perquè, si ja no et relaciones gaire i l'instrument que t'ha d'ajudar a «socialitzar» en realitat és, literalment, una xarxa de pescador on pots morir atrapat o directament devorat per altres que també hi estan, d'atraptats, no sembla la millor opció per dur d'acompanyant sempre, les vint-i-quatre hores del dia... Cap llauna de gasolina portaria una capsa de mistos a sobre, oi?

Em vaig deixar caure a la cadira d'un petit escriptori situat davant la finestra. La vista era molt més agradable del que un podia imaginar a partir de l'interior de la casa. Un arbre enorme era a pocs metres de la façana i les branques, gruixudes i molt poblades de branquillons i fulles, arribaven fins a la façana mateixa de la casa com si l'acaronés. Una d'aquestes branques era ben bé a tocar de la finestra de la meva habitació i feia l'efecte d'haver establert una mena de pont, pel qual, vaig calcular divertit, es podria fugir amb rapidesa de la Madame, de sa mare i de sa sogra, en cas que m'escollissin com a ofrena en algun dels ritus satànics que segur que celebraven les tres madames-sacerdotesses, assistides per l'Asha en qualitat de deixeble estiracordetes. En qualsevol cas, l'arbre era preciós; resseguint la branca de la finestra i deixant perdre la vista uns instants entre la seva capçada colossal, vaig descobrir que, en algun moment, aquell havia estat un lloc de somni per a algú: hi havia restes del que havia estat la plataforma d'una caseta i, seguint el tronc avall, encara s'hi veien, clavats, uns graons de fusta. Abocat a la finestra, també podia veure una part del jardí i algunes cases del veïnat. Em va semblar bona idea sortir una estona a passejar i a prendre contacte amb el que seria el meu poble les pròximes sis setmanes.